

12. Про всеукраїнський та місцеві референдуми : Закон України від 3 липня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 33. – Ст. 443.
13. *Погорілко В. Ф.* Референдуми в Україні: історія та сучасність : монограф. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К. : Ін-т держави і права НАН України, 2000. – 248 с.
14. *Руссо Ж.-Ж.* Трактаты / Ж.-Ж. Руссо ; изд. подгот. В. С. Алексеев-Попов, Ю. М. Лотман, В. А. Полторацкий, Л. Д. Хаютин. – М. : Изд-во “Наука”, 1969. – 704 с.
15. *Федоренко В. Л.* Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти : монограф. / В. Л. Федоренко. – К. : Ліра-К, 2009. – 580 с.

Будник Ю. В. *Институт всеукраинского референдума: понятие, содержание, сущностные признаки.*

Статья посвящена исследованию проблем определения сущности, содержания и ключевых признаков института всеукраинского референдума. Исследуется становление и развитие теоретико-методологических подходов украинских и зарубежных ученых касательно определения всеукраинского референдума. Осуществляется постановка проблемы о признании института всеукраинского референдума как важной составляющей системы конституционного права Украины и выявлении его юридических свойств.

Ключевые слова: референдум, всеукраинский референдум, институт референдума, система конституционного права Украины.

Budnyk Y. V. *The institute of all-Ukrainian referendum: essence, content and the key features.*

The article is devoted to the study of the problem of determining the essence, content and the key features of the institute of the All-Ukrainian referendum. Formation and development of theoretical and methodological approaches of the Ukrainian and foreign scientists to defining the All-Ukrainian referendum is researched. Issue regarding recognition of the institute of the All-Ukrainian referendum as an important component of the system of the constitutional law of Ukraine and identification of its legal properties is raised.

Keywords: referendum, the All-Ukrainian referendum, the institution of the referendum, system of the constitutional law of Ukraine.

Носенко О. В.
Національний Авіаційний Університет

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ: ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Стаття присвячена розкриттю змісту конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим у його інституційному вимірі. Аналізуються функції та повноваження Автономної Республіки Крим і її органів – Верховної Ради АР Крим і Ради міністрів АР Крим. Здійснюється постановка питання про юридичну природу правових актів Автономної Республіки Крим та шляхи удосконалення нормотворчої діяльності Автономії.

Ключові слова: конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Як відомо, остаточне на сьогодні закріплення конституційного статусу Автономної Республіки Крим відбулося після прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України, яка визначила, що Автономна Республіка Крим входить до системи адміністративно-територіального устрою України (ст. 133) і залишається

невід'ємною часткою України (ст. 134) з наданням їй особливих повноважень порівняно з іншими адміністративно-територіальними одиницями [4, 389-390].

21 жовтня 1998 р. Верховна Рада Автономної Республіки Крим прийняла Конституцію Автономної Республіки Крим, а 23 грудня 1998 р. Верховна Рада України прийняла Закон України “Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим” [5], який надав чинності Конституції Автономної Республіки Крим як законодавчого акта. Цей Закон, по-суті, завершив оформлення конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим [2].

Зміст конституційно-правового статусу Верховної Ради Автономної Республіки Крим визначається її повноваженнями. До повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, згідно зі ст. 9 Закону України “Про Верховну Раду Автономної Республіки” і п. 2 ст. 26 Конституції Автономної Республіки Крим, відносяться: 1) прийняття Конституції Автономної Республіки Крим і подання її на затвердження Верховної Ради України, внесення в установленому порядку змін до неї, а також прийняття нормативно-правових актів; 2) призначення виборів депутатів Автономної Республіки Крим та затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим; 3) прийняття рішення про проведення місцевого референдуму; 4) визначення порядку управління майном, що належить Автономній Республіці Крим; 5) визначення порядку управління майном, що знаходиться на балансі Верховної Ради Автономної Республіки Крим; 6) визначення переліку майна Автономної Республіки Крим, що не підлягає приватизації; 7) затвердження бюджету Автономної Республіки Крим та внесення змін до нього; 8) встановлення податків і пільг на податки відповідно до законів України; 9) прийняття рішення щодо випуску місцевих позик тощо (загалом – 39 позицій) і ін.

Згідно із ч. 2 ст. 27 Конституції Автономної Республіки Крим, Верховна Рада Автономної Республіки Крим щодо питань, які мають нормативно-правовий характер, приймає постанови, а щодо питань, які мають організаційно-розпорядчий характер – рішення. Рада міністрів Автономної Республіки Крим у межах своєї компетенції видає постанови, рішення й розпорядження (ч. 8 ст. 38 Конституції Автономної Республіки Крим), а щодо питань нормативно-правового характеру – постанови [3].

Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень приймає рішення та постанови, які є обов'язковими до виконання в Автономній Республіці Крим. Важливою умовою легітимності цих нормативно-правових актів є їх відповідність Конституції та законам України.

Стаття 27 Конституції Автономної Республіки Крим встановлює особливий правовий порядок прийняття Конституції Автономної Республіки Крим: Верховна Рада Автономної Республіки Крим більшістю голосів депутатів від їх загального складу приймає відповідну Конституцію, зміни і доповнення до неї, які набирають чинності після затвердження їх Верховною Радою України і опублікування.

Органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим, який самостійно здійснює виконавчі функції і повноваження, віднесені Конституцією України, Конституцією Автономної Республіки Крим і законами України до відання Автономної Республіки Крим, є уряд - Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим є органом виконавчої влади

Автономної Республіки Крим, який самостійно здійснює виконавчі функції і повноваження з питань, віднесені до відання Автономної Республіки Крим чинним законодавством України. При цьому, Уряд Автономної Республіки Крим формується Верховною Радою Автономної Республіки Крим на термін її повноважень (5 років), відповідальний перед нею та очолюється Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

З питань виконання державних функцій і повноважень Рада міністрів Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, його заступники, керівники відповідних міністерств і республіканських комітетів Автономної Республіки Крим підзвітні і підконтрольні Кабінету Міністрів України, а керівники місцевих державних адміністрацій – Раді міністрів Автономної Республіки Крим (п. 5 ст. 35 Конституції Автономної Республіки Крим).

Основними завданнями Ради міністрів Автономної Республіки Крим є забезпечення виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим; забезпечення законності та правопорядку, додержання прав і законних інтересів громадян; забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим; виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку; підготовка та виконання бюджету Автономної Республіки Крим; звітування про виконання бюджету Автономної Республіки Крим та відповідних програм; забезпечення взаємодії з органами місцевого самоврядування; спрямування та координація роботи республіканських органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю, а також реалізація інших виконавчих функцій та повноважень з питань, віднесених до самостійного відання Автономної Республіки Крим, а також державних виконавчих функцій, делегованих законами України відповідно до Конституції України.

Конституція Автономної Республіки Крим у ст. 38 визначає, що реалізуючи свої виконавчі функції та повноваження, Рада міністрів Автономної Республіки Крим вирішує питання щодо розвитку економіки; планування економічного та соціального розвитку; фінансової, кредитної та цінової політики; промисловості; паливно-енергетичного комплексу; сільського господарства; землеустрою; лісового господарства; водогосподарського будівництва та зрошуваного землеробства; організації та розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму; управління санаторно-курортними і туристичними комплексами Автономії; зовнішньоекономічної діяльності; житлово-комунального господарства і благоустрою; торговельного та побутового обслуговування населення тощо [5].

Окрім того, Рада міністрів Автономної Республіки Крим здійснює управління майном, яке знаходиться на її балансі [8, 10-13], засновує свій друкований орган і здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією Автономної Республіки Крим, законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах її компетенції.

Будучи наділеною чітко визначеними функціями і повноваженнями, Рада

міністрів Автономної Республіки Крим не має чітко унормованої нормотворчої компетенції. Більше того, сучасні українські правознавці справедливо ставлять питання про те, чи має Рада міністрів АРК повноваження на прийняття саме нормативно-правових актів, інше кажучи, чи є Рада міністрів АРК нормотворчим органом? Ч. 2 ст. 135 Конституції України містить таке формулювання: “нормативно-правові акти Верховної Ради АРК і рішення Ради міністрів АРК”. Застосований вислів не дає можливість отримати остаточної відповіді на поставлене запитання. Досить суперечлива картина і в Конституції Автономії: низка приписів повторює словосполучення Основного Закону (п. 3 ст. 1, п. 2 ст. 2), поміж тим зустрічається й інша формула: “нормативно-правові акти Верховної Ради і Ради міністрів АРК” (п. 4, 6 ст. 4, ч. 1, 2 ст. 28) [9, 73].

Зміст функцій і повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим дозволяє стверджувати, що їх реалізація поза межами нормотворчої діяльності Уряду Автономної Республіки Крим є неможливою. Разом із тим, проблематика нормотворчої діяльності Автономної Республіки Крим та її органів, у першу чергу, Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, зберігає свою актуальність у вітчизняній науці конституційного права. Навіть така фундаментальна монографія як “джерела конституційного права України” (2010) здебільшого лише окреслює проблематику юридичної природи правових актів Автономної Республіки Крим і її органів [1, 353-378], але не містить вичерпних шляхів її розв’язання.

Очевидно, що питання нормотворчої компетенції Ради міністрів Автономної Республіки Крим мають бути визначені законодавчо, зокрема, в самостійному законі про Раду міністрів Автономної Республіки Крим. Підготовку відповідного законопроекту, за результатами робочої поїздки до Автономної Республіки Крим 3 серпня 2010 р. Президента України В. Ф. Януковича для вирішення проблемних питань соціально-економічного розвитку регіону, була покладена пунктом 1 доручення глави держави від 13 серпня 2010 р. № 7035 на Прем’єр-міністра України і Голову Ради міністрів Автономної Республіки Крим. 3 березня 2011 законопроект про Раду міністрів Автономної Республіки Крим був внесений Кабінетом Міністрів України на розгляд парламенту (№ реєстр. 8191) [7].

У новому Законі “Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим”, зокрема, передбачається унормувати положення про те, що Уряд Автономної Республіки Крим, на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, видає обов’язкові для виконання на території Автономної Республіки Крим акти – постанови і розпорядження. При цьому, акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим нормативного характеру видаються у формі постанов Ради міністрів Автономної Республіки Крим, а з організаційно-розпорядчих та інших поточних питань видаються у формі розпоряджень Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Отже, слід погодитися з Г. О. Швачкою, що нормотворча діяльність органів влади Автономної Республіки Крим – це особлива форма реалізації компетенції Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, яка виявляється в установленні, зміні або скасуванні норм права шляхом

прийняття нормативно-правових актів. Специфіка ж нормотворчої діяльності органів влади Автономної Республіки Крим полягає в тому, що вона здійснюється у двох напрямках, а саме, згідно із ст. 28 Конституції Автономної Республіки Крим, Верховна Рада Автономної Республіки Крим і Рада міністрів Автономної Республіки Крим видають нормативно-правові акти: 1) з питань відання Автономної Республіки Крим, 2) з питань виконання делегованих державних функцій і повноважень [9, 77].

Нормотворчі повноваження Автономної Республіки Крим у особі її уповноважених органів не заперечують здійснення цими органами нормопроектного забезпечення діяльності Президента України. Так, ст. 5 Указу Президента України від 15 листопада 2006 року № 970 “Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України” уповноважує вносити правові акти Президента України Раду міністрів Автономної Республіки Крим [6].

Разом із тим, із часу прийняття Указу Президента України від 15 листопада 2006 року № 970, Рада міністрів Автономної Республіки Крим не змогла повною мірою застосувати свій нормопроектний потенціал щодо розробки проектів актів Президента України для захисту власних законних інтересів і утвердження правового режиму найбільшого сприяння реалізації своїх функцій і повноважень, установлених у чинному законодавстві України. Це було зумовлено багатьма причинами: дуалізмом виконавчої влади і послабленням повноважень глави держави у парламентсько-президентській республіці в 2006-2010 рр. і залежністю з Ради міністрів Автономної Республіки Крим у питаннях своєї організації та діяльності одночасно від Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Президента України і Кабінету Міністрів України; відсутністю законодавчого унормування правового статусу Ради міністрів Автономної Республіки Крим у самостійному законі України та інших актів чинного законодавства, які б урегульовували правовий режим відповідної нормопроектної діяльності Уряду Автономної Республіки Крим тощо. Вітчизняні правознавці донині капітулюють перед проблемами нормотворчої діяльності Президента України та її нормопроектного забезпечення різними суб'єктами, у тому числі, й Радою міністрів Автономної Республіки Крим.

Закономірно, що в межах однієї статті складно окреслити всі проблеми, пов'язані з конституційно-правовим статусом Автономної Республіки Крим і особливостями його реалізації, у першу чергу, через нормотворчу діяльність Автономії та її органів, а тим більше запропонувати їх конструктивне розв'язання. Натомість, здійснена постановка відповідної проблематики очікувано поживає науковий дискурс і сприятиме належному теоретико-методологічному забезпеченню правотворчої й правозастосовної діяльності щодо удосконалення конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим.

Використані джерела:

1. Джерела конституційного права України : монографія / відп. ред. акад. Ю. С. Шемшученко і О. І. Ющик. – К. : Наукова думка, 2010. – 710 с.
2. *Копиленко О. Л.* Конституція Автономної Республіки Крим: проблеми прийняття, затвердження, реалізації. – К. : Таксон, 2001. – 362 с.

3. О порядке опубликования и вступление в силу нормативно-правовых актов Верховной Рады АРК и Совета министров АРК: Положение, утв. Постановлением Верховной Рады АРК от 21.04.1994 // Сборник нормативно-правовых актов АРК. – 1999. – № 4. – Ст. 335.
4. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Конституційне право України : підруч. / за заг. ред. В. Л. Федоренка. – К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.
5. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 5. – Ст. 43.
6. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15 листопада 2006 року № 970 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 47. – Ст. 3123.
7. Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим: проект Закону // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=39819
8. *Федоренко В. Л.* Правовий режим власності Автономної Республіки Крим у контексті новелізації національної правової системи // Правова реформа в Україні : матеріали II міжвуз. наук.-теорет. конф., 21 жовтня 2010 р., м. Київ. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2010. – С. 10-13.
9. *Швачка Г. О.* Правова природа нормативних актів Автономної Республіки Крим / Ганна Олександрівна Швачка / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого : дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2004. – 191 с.

Носенко О. В. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим: інституційно-правові аспекти.

Стаття посвячена раскрытию содержания конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим в его інституційному измерении. Аналізуються функції и полномочия Автономної Республіки Крим и ее органів – Верховної Ради АР Крим и Совета Министров АР Крим. Осуществляется постановка вопроса о юридической природе правовых актов Автономної Республіки Крим и путей совершенствования нормотворческой деятельности Автономии.

Ключевые слова: конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим, Верховная Рада АР Крим, Совет министров АР Крим.

Nosenko O. V. Constitutional and legal status of the Autonomous Republic of Crimea: the institutional and legal aspects.

The article is dedicated to revealing the content of the constitutional and legal status of the ARC in its institutional dimension. The functions and powers of the ARC and its bodies – the Supreme Council of ARC and Council of Ministers of the ARC are analysed. The issue regarding the legal nature of the acts of the Autonomous Republic of Crimea and ways of improving lawmaking activity of the Autonomy is raised.

Keywords: constitutional and legal status of the Autonomous Republic of Crimea, Supreme Council of the Autonomous Republic of Crimea, the Council of Ministers of the Autonomous Republic of Crimea.

Почкун Г. В.
Національна академія внутрішніх справ

ПРАВО НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ НАЛЕЖНОЇ ЯКОСТІ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються особливості права особи на охорону здоров'я та забезпечення лікарськими засобами належної якості в Україні; визначається їх співвідношення; аналізується законодавство, яким передбачаються та гарантуються такі права.